ЗВІТ
з моніторингу функціонування роздрібного ринку електричної енергії у I кварталі 2019 року

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

ЗМІСТ

ЗМІСТ 1
ВСТУП 3
I. Реформування роздрібного ринку електричної енергії 4
1.1. Постачання електричної енергії 5
1.1.1. Постачання електричної енергії за договором постачання споживачу (ПВЦ) 6
1.1.2. Постачання за договором постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг (ПУП) 8
1.1.3. Постачання за договором про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» (ПОН) 10
1.2. Розподіл електричної енергії операторами систем розподілу (ОСР) 11
II. Роздрібні ціни на електричну енергію 16
III. Конкуренція 18
IV. Якість електропостачання 19

ТЕРМІНИ

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг	НКРЕКП, Регулятор
Закон України «Про ринок електричної енергії»	Закон
Оператор системи розподілу	ОСР
Оптовий ринок електричної енергії	ОРЕ
Постачальник універсальної послуги	ПУП
Постачальник «останньої надії»	ПОН
Постачальник за вільними цінами	ПВЦ
Постачальник за нерегульованим тарифом (до реформування ринку електричної енергії)	ПНТ
Постачальники послуг комерційного обліку	ППКО
Оператор системи передачі, ДП «НЕК «Укренерго»	ОСП
Кодекс комерційного обліку електричної енергії, затверджений постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 311	ККО
Правила роздрібного ринку електричної енергії, затверджені постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312	ПРРЕЕ
Договір між членами ОРЕ	ДЧОРЕ

ВСТУП

Моніторинг діяльності учасників ринку електричної енергії є одним із ключових завдань Регулятора відповідно до законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» та «Про ринок електричної енергії», а також зобов'язань України в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства та Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами – членами, з іншої сторони.

11 червня 2017 року набрав чинності Закон України «Про ринок електричної енергії». Закон направлений на розбудову лібералізованого, конкурентного ринку електричної енергії в Україні шляхом застосування принципів та механізмів, передбачених законодавством Енергетичного Співтовариства, і які на практиці застосовуються на ринках електричної енергії країн ЄС.

Відповідно до Закону впровадження нового ринку електричної енергії має бути здійснено в два етапи. З 01.01.2019 стартувала робота роздрібного ринку електричної енергії за новими правилами, а з 01.07.2019 мають бути запущені ринок «на добу наперед» та внутрішньодобовий ринок, ринок двосторонніх договорів, балансуючий ринок, а також ринок допоміжних послуг.

На виконання вимог законодавства та з метою відстеження стану, тенденцій та ефективності функціонування та розвитку ринків у сферах енергетики та комунальних послуг та прийняття відповідних рішень, спрямованих на вирішення виявлених проблем, НКРЕКП 14 вересня 2017 року було прийнято постанову № 1120 «Про затвердження Порядку здійснення Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, моніторингу ринків у сферах енергетики та комунальних послуг» (далі – Порядок).

З метою збору даних і актуальної інформації, необхідних для здійснення моніторингу ринку електричної енергії, 29 березня 2019 року Регулятором було прийнято постанову № 450 «Про затвердження форм звітності з моніторингу для учасників ринку електричної енергії та інструкцій щодо їх заповнення». На основі показників, визначених Порядком, даних, отриманих із форм звітності[1] з моніторингу, форм звітності щодо показників якості електропостачання[2], інформації, отриманої на запити Регулятора від ліцензіатів НКРЕКП, та інформації, отриманої з офіційних вебсайтів операторів систем розподілу, Регулятор інформує про функціонування роздрібного ринку електричної енергії у першому кварталі 2019 року.

[1] Форма звітності № 5-НКРЕКП-моніторинг-розподіл (квартальна) «Звіт про обсяг розподілу та купівлі електричної енергії»;
Форма звітності № 6-НКРЕКП-моніторинг-розподіл (квартальна) «Звіт про рівень розрахунків»;
Форма звітності № 3-НКРЕКП-моніторинг-постачання (місячна) «Звіт про обсяги закупівлі електричної енергії»;
Форма звітності № 6-НКРЕКП-моніторинг-постачання (місячна) «Звіт про обсяги постачання постачальником універсальної послуги»;
Форма звітності № 7-НКРЕКП-моніторинг-постачання (квартальна) «Звіт про надання послуг «останньої надії»;
Форма звітності № 8-НКРЕКП-моніторинг-постачання (місячна) «Звіт про обсяги постачання постачальником «останньої надії» та рівень розрахунків»;
Форма звітності № 9-НКРЕКП-моніторинг-постачання (квартальна) «Звіт про розрахунки за спожиту електричну енергію»;
Форма звітності № 11-НКРЕКП (квартальна) «Звіт щодо показників надійності (безперервності) електропостачання»;
Форма звітності № 12-НКРЕКП-розподіл (квартальна) «Звіт щодо показників комерційної якості надання послуг з розподілу електричної енергії»;
Форма звітності № 12-НКРЕКП-постачання (квартальна) «Звіт щодо показників комерційної якості надання послуг з постачання електричної енергії».

[2] Постанови НКРЕКП від 12.06.2018 № 373 «Про затвердження Мінімальних вимог до якості обслуговування споживачів електричної енергії кол-центрами», від 12.06.2018 № 374 «Про затвердження форм звітності щодо показників якості електропостачання та інструкцій щодо їх заповнення», від 12.06.2018 № 375 «Про затвердження Порядку забезпечення стандартів якості електропостачання та надання компенсацій споживачам за їх недотримання».

I. Реформування роздрібного ринку електричної енергії

Роздрібний ринок електричної енергії – система відносин, що виникають між споживачем електричної енергії та електропостачальником у процесі постачання електричної енергії, а також іншими учасниками ринку, які надають пов'язані з постачанням електричної енергії послуги.

Ефективна організація роздрібного ринку електричної енергії має велике значення для функціонування і розвитку електроенергетичної галузі та полягає у створенні ефективної і прозорої системи взаємовідносин, формуванні сприятливих умов для реальної конкуренції серед електропостачальних компаній, а також створенні умов для забезпечення надійного та безперервного постачання електричної енергії кінцевому споживачу. У цьому контексті ключовим є забезпечення впровадження вимог Закону України «Про ринок електричної енергії» в частині відокремлення та незалежності операторів систем розподілу, що полягає у відокремленні збутової функції (постачання електричної енергії) від мережевих функцій (розподіл електричної енергії) електроенергетичного підприємства (обленерго).

На виконання вимог Закону у 2018 році відбулося юридичне та функціональне відокремлення діяльності з розподілу електричної енергії обленерго від інших видів діяльності (постачання та виробництво електричної енергії), у результаті чого 33 операторам систем розподілу були видані нові ліцензії на право провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з розподілу електричної енергії, затверджених постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1470, та створеним 28 електропостачальникам видано нові ліцензії на право провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу відповідно до Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу, затверджених постановою НКРЕКП від 27.12.2017 № 1469. З 01.01.2019 електропостачальники

* У т. ч. і приєднані до мереж НЕК «Укренерго»

Рис. 1. Модель роздрібного ринку електричної енергії

та оператори систем розподілу провадять свою господарську діяльність за новими правилами[3] та у відповідності до нових Ліцензійних умов.

Учасниками роздрібного ринку електричної енергії є:

- ✓ Електропостачальники;
- ✓ Оператор системи передачі;
- ✓ Оператори систем розподілу;
- ✓ Оператор малої системи розподілу;
- ✓ Споживачі (у тому числі основні споживачі та субспоживачі);
- ✓ Виробники електричної енергії (які підпадають під визначення розподіленої генерації).

Основними структурними змінами, які відбулись з 01.01.2019 на роздрібному сегменті ринку електричної енергії, є:

- ✓ функціональний та юридичний поділ обленерго на двох окремих суб'єктів господарювання – операторів систем розподілу (які займаються суто мережами та розподілом електричної енергії) та електропостачальників (які займаються лише постачанням електричної енергії);
- ✓ виконання окремими електропостачальниками додаткових функцій для забезпечення загальносуспільного інтересу та забезпечення безперервного та надійного електропостачання (виконання функцій постачальників універсальних послуг та постачальника «останньої надії»).

Основними змінами, які відбулись у механізмах роботи на роздрібному сегменті ринку електричної енергії з 01.01.2019, є:

- ✓ функціонування операторів систем розподілу та електропостачальників за новими правилами;
- ✓ надання послуг комерційного обліку в ролі постачальника послуг комерційного обліку (ППКО)[3];
- ✓ вільний вибір електропостачальників, у тому числі за ціновими пропозиціями;
- ✓ рівний доступ електропостачальників до мереж операторів систем розподілу;
- ✓ забезпечення прав споживачів на якісні послуги електропостачання як з боку операторів систем розподілу, так і з боку електропостачальників;
- ✓ закупівля технологічних втрат операторами систем розподілу.

1.1. Постачання електричної енергії

Відповідно до Закону постачання електричної енергії є конкурентним видом діяльності та здійснюється електропостачальниками на підставі ліцензії на право провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу, виданої НКРЕКП. Відповідно до положень Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу, затверджених постановою НКРЕКП від 27 грудня 2017 року № 1469, місцем провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу є територія України, крім постачання універсальної послуги та постачання «останньої надії», для яких

[3] Правила роздрібного ринку електричної енергії, затверджені постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 312; Кодекс систем розподілу, затверджені постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 310; Кодекс комерційного обліку електричної енергії, затверджений постановою НКРЕКП від 14.03.2018 № 311.

3 Тимчасово функцію ППКО відповідно до ККО виконують ОСР.

місцем провадження господарської діяльності є територія, яка визначається відповідно до положень Закону.

Формування кінцевих цін електропостачальниками, що здійснюють продаж електричної енергії споживачам, не підлягає регулюванню, крім випадків, передбачених Законом щодо постачальника універсальних послуг та постачальника «останньої надії».

1.1.1. Постачання електричної енергії за договором постачання споживачу (ПВЦ)

Постачання електричної енергії ПВЦ споживачам здійснюється електропостачальниками, які отримали в НКРЕКП ліцензію на провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу. Постачання електричної енергії здійснюється на підставі договору про постачання електричної енергії споживачу, який розробляється електропостачальником на основі Примірного договору про постачання електричної енергії споживачу, форма якого затверджена НКРЕКП у складі ПРРЕЕ. *Постачання електричної енергії за цим договором здійснюється за вільними цінами*. Відмінність цього типу договору від інших типів договорів на постачання електричної енергії полягає у тому, що споживач та електропостачальник за домовленістю можуть будувати свої взаємовідносини шляхом доповнення та конкретизації змісту та умов договору, зміни окремих умов договору за взаємною згодою сторін, зокрема щодо вартості/ціни послуги, способу та порядку оплати, порядку обліку електричної енергії, порядку припинення та відновлення постачання електричної енергії тощо, на вигідних для себе умовах.

З моменту лібералізації роздрібного сегменту ринку електричної енергії спостерігалося значне збільшення кількості електропостачальників. Так протягом І кварталу 2019 року спостерігалося значне збільшення кількості електропостачальників на роздрібному ринку (*рис. 1.1*). Протягом цього періоду 136 суб'єктів господарювання отримали ліцензії на право провадження господарської діяльності з постачання електричної енергії споживачу. При цьому активними на роздрібному ринку електричної енергії[4] в січні були 53 % електропостачальників, у лютому – 48 % та в березні – 45 %.

[4] Здійснювали фактичне постачання електричної енергії за відповідним договором або здійснювали закупівлю електричної енергії на ОРЕ для власних господарських потреб

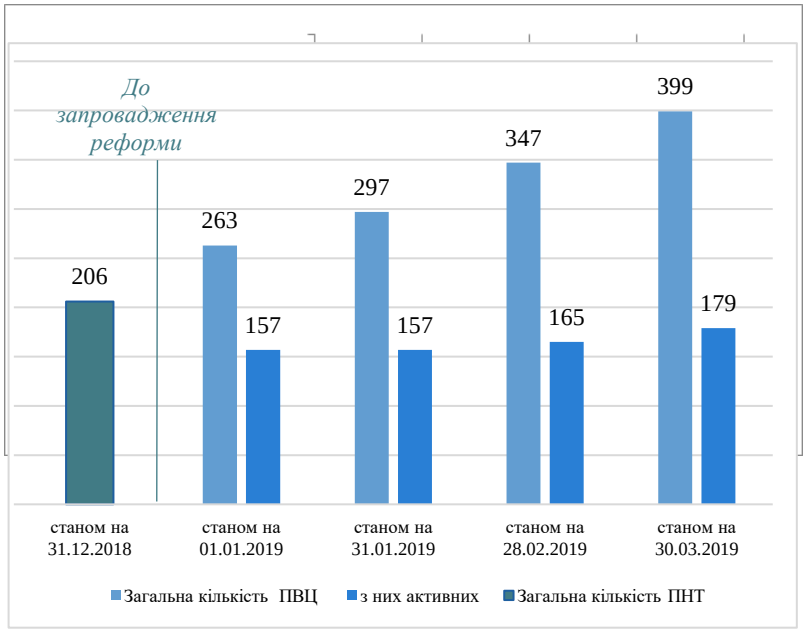

Рис. 1.1. Динаміка кількості електропостачальників за І кв. 2019 року

Загальний обсяг електричної енергії, закуплений протягом І кварталу 2019 року на ОРЕ ПВЦ з метою постачання електричної енергії споживачам, склав **15 305 тис. МВт·год** та для власних господарських потреб (для самопостачання) **2 626 тис. МВт·год.** При цьому частка закупівлі електроенергії електропостачальниками, які не здійснюють постачання електричної енергії споживачам, для забезпечення власних господарських потреб від загального обсягу закупівлі електричної енергії на ОРЕ склала 17 %.

Кількість договорів про постачання електричної енергії непобутовим споживачам станом на кінець першого кварталу становила **24 945**, з них :

- з бюджетними установами – 7 %;
- з іншими споживачами з договірною потужністю більше 150 кВт – 11 %;
- з малими непобутовими споживачами – 16 %;
- з іншими споживачами з договірною потужністю до 150 кВт – 66 %.

Загальний обсяг постачання становить **17 931 тис. МВт·год** на загальну суму близько **31 млрд грн,** що на 27 % (або на 3 791 тис. МВт·год) більше ніж обсяг постачання у ПУП та на 2 167 % (або на 17 140 351 тис. МВт·год) більше ніж обсяг постачання у ПОН.

Заборгованість споживачів за послуги з постачання електричної енергії за договором постачання електричної енергії споживачу (на основі даних 168 компаній) становила **1,12 млрд грн** або **4 % від загальної суми коштів**, нарахованої споживачам за фактично спожитий обсяг електричної енергії протягом І кварталу 2019 року. Заборгованість за послуги з постачання електричної енергії за договором постачання електричної енергії споживачу на 62 % (або на 1,84 млрд грн) менша ніж у ПУП та на 20 % (або на 0,28 млрд грн.) менша ніж у ПОН. Найбільша заборгованість за спожиту електричну енергію виникла перед такими компаніями: ТОВ «Дніпровські енергетичні послуги», ТОВ «Енера Вінниця» та ТОВ «Донецькі енергетичні послуги».

Рис. 1.2. Кількість договорів за договором постачання непобутовим споживачам протягом І кв. 2019 року

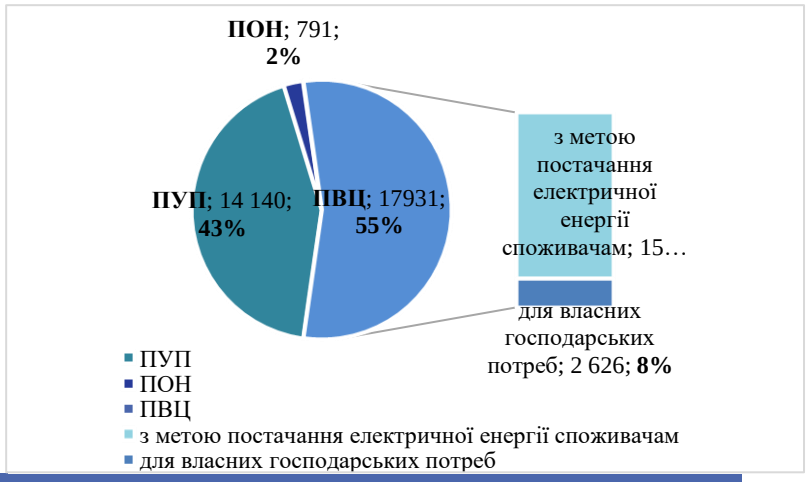

Частка ПВЦ серед інших учасників роздрібного ринку за обсягами постачання стрімко зростає (за І квартал

становить 55 %), що свідчить про розвиток сегменту постачання електричної енергії за вільними цінами (рис. 1.3).

1.1.2. Постачання за договором постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг (ПУП)

Постачальник універсальної послуги – визначений відповідно до Закону електропостачальник, який виконує зобов'язання щодо надання універсальної послуги[5]. Упродовж двох років з 01 січня 2019 року функції постачальників універсальних послуг на закріплених територіях (області та місто Київ) виконують 25 електропостачальників, створених у результаті здійснення заходів з відокремлення ОСР у відповідності до вимог пункту 13 розділу XVII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону.

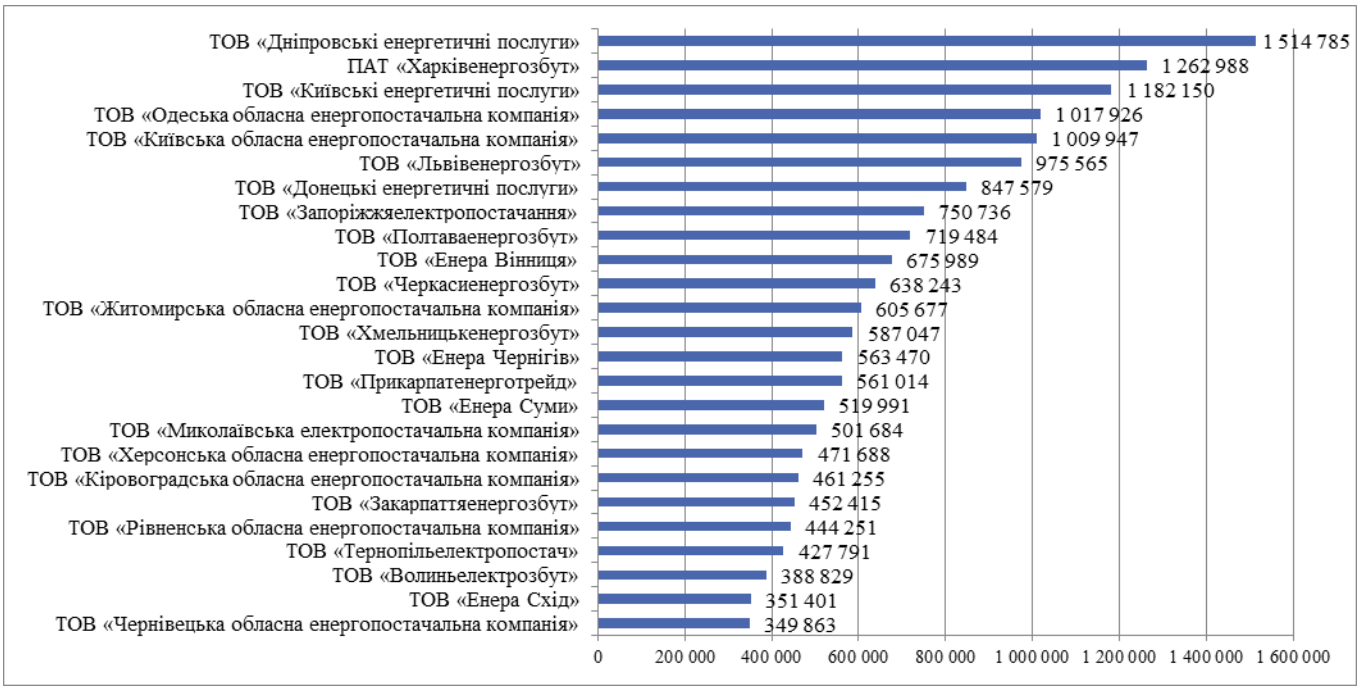

Рис. 1.4. Кількість укладених договорів про постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг, од.

Постачальник універсальних послуг не може відмовити побутовому та малому непобутовому споживачу, які знаходяться на території здійснення його діяльності, в укладенні договору постачання електричної енергії. На період з 01 січня 2019 року по 31 грудня 2020 року відповідно до норм Закону універсальні послуги, крім побутових та малих непобутових споживачів, надаються постачальником таких послуг також бюджетним установам незалежно від розміру договірної потужності та іншим споживачам, електроустановки яких приєднані до електричних мереж з договірною потужністю до 150 кВт. У зазначений період на бюджетні установи незалежно від розміру договірної потужності та на інших споживачів, електроустановки яких приєднані до електричних мереж з договірною потужністю до 150 кВт, поширюються всі права та обов'язки, передбачені Законом для малих непобутових споживачів щодо отримання універсальних послуг, передбачених статтею 63 Закону.

[5] Універсальна послуга - постачання електричної енергії побутовим та малим непобутовим споживачам, що гарантує їхні права бути забезпеченими електричною енергією визначеної якості на умовах, визначених відповідно до Закону, на всій території України

Постачальник універсальних послуг здійснює постачання електричної енергії на підставі договору про постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг, який розробляється ПУП на основі Типового договору про постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг, форма якого затверджена НКРЕКП у складі ПРРЕЕ. Особливістю цього типу договору є те, що сторони не можуть відступати від його змісту, але мають право конкретизувати його умови, які не суперечать законодавству. Це в першу чергу стосується питання визначення ціни на послуги постачальника універсальної послуги, оскільки ціни (тариф) на універсальні послуги кожного ПУП до 31 грудня 2020 року встановлюються Регулятором у відповідності до вимог Закону.

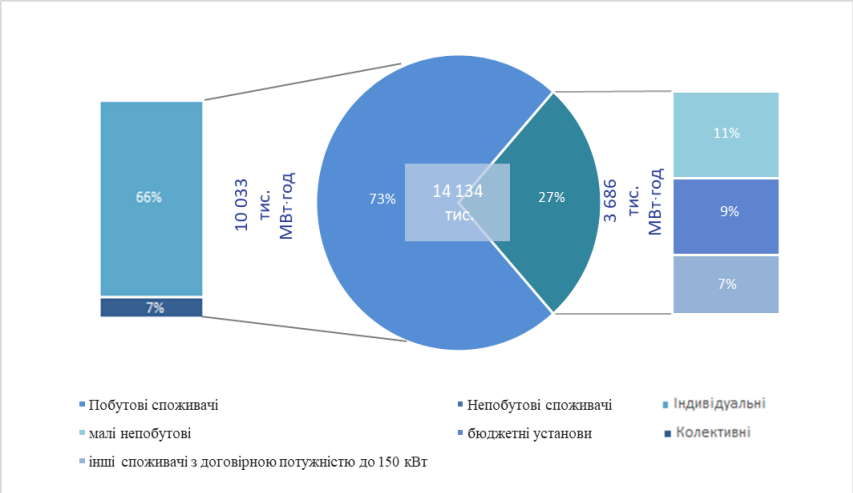

Протягом І кварталу 2019 року загальна кількість укладених договорів про постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг становить **17 281 763** (рис. 1.4)

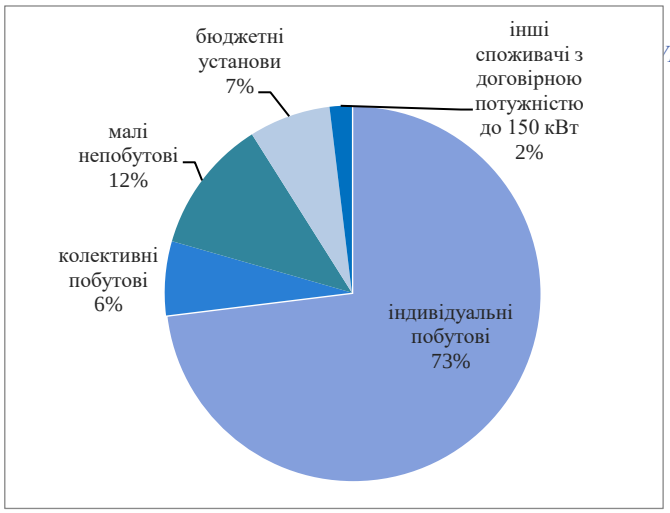

ПП, тис. МВт·год

Найбільша кількість укладених договорів у компаній: ТОВ «Дніпровські енергетичні послуги» – 8,8 % від загальної кількості укладених договорів; ПАТ «Харківенергозбут» – 7,3 %; ТОВ «Київські енергетичні послуги» – 6,8 %; ТОВ «Одеська обласна енергопостачальна компанія» – 5,9 %; ТОВ «Київська обласна енергопостачальна компанія – 5,8 %.

Загальний обсяг споживання електричної енергії споживачами постачальників універсальних послуг протягом І кварталу 2019 року становив **14 134 тис. МВт·год** на загальну **суму 19,1 млрд грн.** Найбільшу кількість електричної енергії спожили споживачі таких постачальників універсальних послуг: ТОВ «Дніпровські енергетичні послуги» – 10,3 % від загального обсягу споживання; ПАТ «Харківенергозбут» – 9,3 %; ТОВ «Київські енергетичні послуги» – 8,2 %; ТОВ «Одеська обласна енергопостачальна компанія» – 7,7 %; ТОВ «Київська обласна енергопостачальна компанія – 6,5 %.

Рис. 1.6. Заборгованість споживачів ПУП за надану послугу

Обсяг споживання електричної енергії **побутовими** споживачами становив **73 %** від загального обсягу споживання ПУП протягом I кварталу 2019 року (рис. 1.6), частка споживання індивідуальних споживачів становила 90 % та колективних споживачів – 10 % від обсягу споживання побутовими споживачами. **Обсяг споживання** електричної енергії **непобутовими** споживачами становив **27 %** від загального обсягу споживання ПУП протягом I кварталу 2019 року, частка споживання малими непобутовими споживачами становила 39 % від обсягу споживання непобутовими споживачами (*рис. 1.5*).

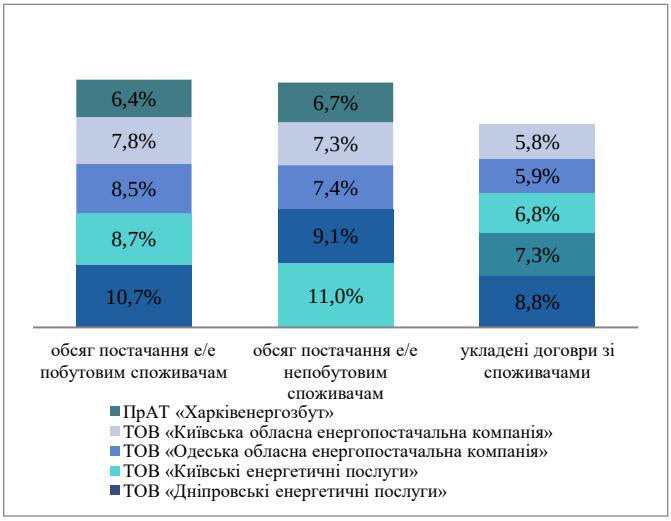

Рис. 1.7. Частка 5 найбільших ПУП за обсягами постачання та кількістю укладених договорів

Заборгованість споживачів перед ПУП за надану у першому кварталі 2019 року універсальну послугу становить **2,96 млрд грн або 15,5 %** від нарахованої суми за спожитий обсяг електричної енергії у першому кварталі 2019 року. Сума боргу індивідуальних побутових споживачів становить 2,16 млрд грн, сума боргу колективних побутових споживачів – 0,18 млрд грн, малих непобутових споживачів – 0,33 млрд грн, бюджетних установ – 0,23 млрд грн та інших споживачів з договірною потужністю до 150 кВт – 0,056 млрд грн. Частка боржників за категоріями споживачів наведена на рис. 1.6.

Найбільшу частку ринку за обсягом постачання електричної енергії споживачам ПУП та кількістю укладених договорів займали: ТОВ «Дніпровські енергетичні послуги», ТОВ «Київські енергетичні послуги», ТОВ «Одеська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Київська обласна енергопостачальна компанія» та ПрАТ «Харківенергозбут» *(рис. 1.7)*.

1.1.3. Постачання за договором про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії» (ПОН)

Постачальник «останньої надії» – визначений відповідно до Закону електропостачальник, який за обставин, встановлених Законом, не має права відмовити споживачу в укладенні договору постачання електричної енергії на обмежений період часу. ПОН здійснює постачання електричної енергії на основі Типового договору про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії», затвердженого ПРРЕЕ, та у випадках, передбачених Законом. Договір постачання електричної енергії між постачальником «останньої надії» і споживачем вважається укладеним з початку фактичного постачання електричної енергії такому споживачу. Постачальник «останньої надії» постачає електричну енергію споживачу протягом строку, що не може перевищувати 90 днів. Після завершення зазначеного строку постачальник «останньої надії» припиняє електропостачання споживачу.

З метою забезпечення загального економічного інтересу в електроенергетичній галузі України, необхідного для задоволення інтересів громадян, суспільства і держави, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року № 1023-р постачальником «останньої надії» на період з 01 січня 2019 року до 01 січня 2021 року визначено Державне підприємство зовнішньоекономічної діяльності «Укрінтеренерго».

Територія здійснення діяльності ДПЗД «Укрінтеренерго» як постачальника «останньої надії» – територія України, крім території, на якій органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження.

Станом на 01.01.2019 у зв'язку з необранням споживачами електропостачальника кількість споживачів за договором ПОН становила 1 304, яка змінювалась протягом І кварталу 2019 року та на 31 березня 2019 року становила **629.** Споживачами ДПЗД «Укрінтеренерго», у тому числі, були вугільні підприємства, підприємства водного господарства та теплокомуненерго.

Загальний обсяг постачання електричної енергії за договорами про постачання електричної енергії ПОН протягом першого кварталу 2019 року становив **791 тис. МВт·год** (рис. 1.8) на загальну **суму 1,8 млрд грн.**

Рис. 1.8. Кількість споживачів та обсяг постачання електричної енергії за договором про постачання електричної енергії ПОН

За підсумками І кварталу 2019 року, у якому відбулось запровадження та функціонування роздрібного ринку, виявлено низький рівень платежів за надану послугу. Так, заборгованість споживачів, яким здійснюється постачання електричної енергії за договором про постачання електричної енергії постачальником «останньої надії», станом на кінець І кварталу 2019 року становила **1,4 млрд грн** або **72 %** від суми нарахування за постачання електричної енергії за договорами про постачання електричної енергії ПОН протягом І кварталу 2019 року.

1.2. Розподіл електричної енергії операторами систем розподілу (ОСР)

Оператор системи розподілу – юридична особа, відповідальна за безпечну, надійну та ефективну експлуатацію, технічне обслуговування та розвиток системи розподілу і забезпечення довгострокової спроможності системи розподілу щодо задоволення обґрунтованого попиту на розподіл електричної енергії з урахуванням вимог щодо охорони навколишнього природного середовища та забезпечення енергоефективності. ОСР надає послугу з розподілу електричної енергії на основі договору споживача про надання послуг з розподілу електричної енергії. Споживач за власним вибором (крім постачання електричної енергії постачальниками універсальних послуг або «останньої надії») оплачує послугу з розподілу за тарифами, встановленими НКРЕКП, безпосередньо на рахунок ОСР або через електропостачальника. Такий вибір зазначається в договорі про постачання електричної енергії споживачу (обраній споживачем комерційній пропозиції).

У звітному періоді діяльність з розподілу електричної енергії здійснювали **32 ОСР,** з якими протягом І кварталу було укладено **17 211 027** договорів споживача про надання послуги з

розподілу електричної енергії. Найбільшу кількість договорів зі споживачами про надання послуги з розподілу електричної енергії було укладено такими компаніями: АТ «ДТЕК Дніпровські електромережі» – 8,2 %; АТ «Харківобленерго» – 7,3 %; ПрАТ «ДТЕК Київські електромережі» – 6,9 %; АТ «Одесаобленерго» – 6,0 %; ПрАТ «Київобленерго» – 5,7 % (рис. 1.9).

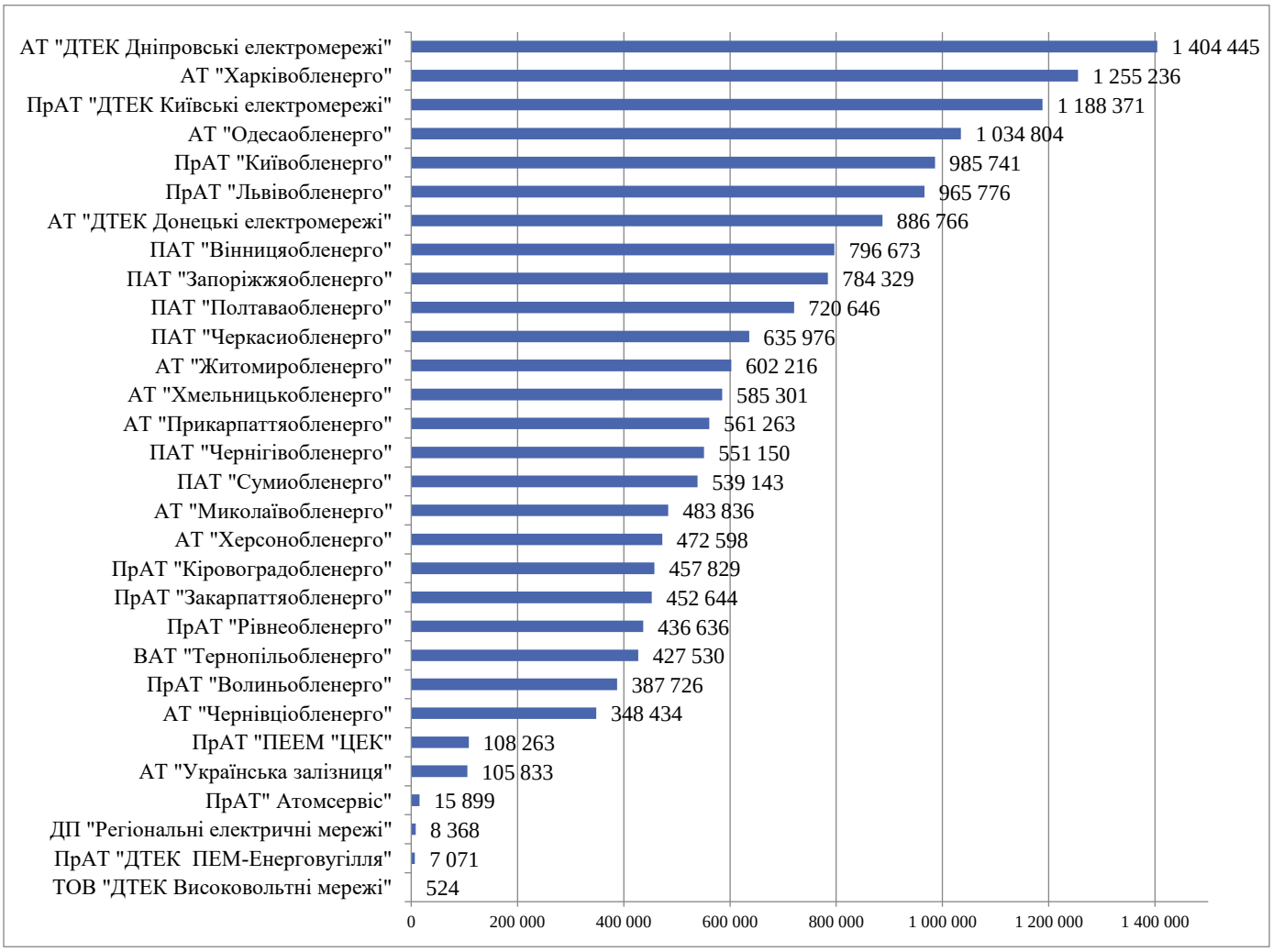

Рис. 1.9. Кількість укладених договорів про надання послуги з розподілу електричної енергії зі споживачами, од.

Найбільша кількість електропостачальників отримали доступ до електричних мереж ОСР таких компаній: АТ «Харківобленерго», АТ «ДТЕК Дніпровські електромережі», ПАТ «Полтаваобленерго», ПрАТ «Київобленерго» та ПрАТ «Львівобленерго» (рис. 1.10) шляхом укладення договорів електропостачальника про надання послуг з розподілу електричної енергії з відповідними ОСР.

Обсяг розподіленої електричної енергії (корисний відпуск/віддача) **по 1 класу** напруги кінцевим

споживачам (без втрат) протягом І кварталу становив **9 248 тис. МВт год**, з нього майже 90 % розподілено споживачам з договірною потужністю більше 150 кВт (рис. 1.12).

Обсяг розподіленої електричної енергії (корисний відпуск) **по 2 класу** напруги кінцевим споживачам протягом І кварталу становив **21 813 тис. МВт·год**, з нього 45 % розподілено побутовим споживачам, 26 % – споживачам з договірною потужністю більше 150 кВт (рис. 1.11). Варто зазначити, що 10 % обсягу розподілу кінцевим споживачам по 2 класу напруги транспортовано мережами основних споживачів.

Рис. 1.10. Кількість електропостачальників на території ліцензованої діяльності ОСР

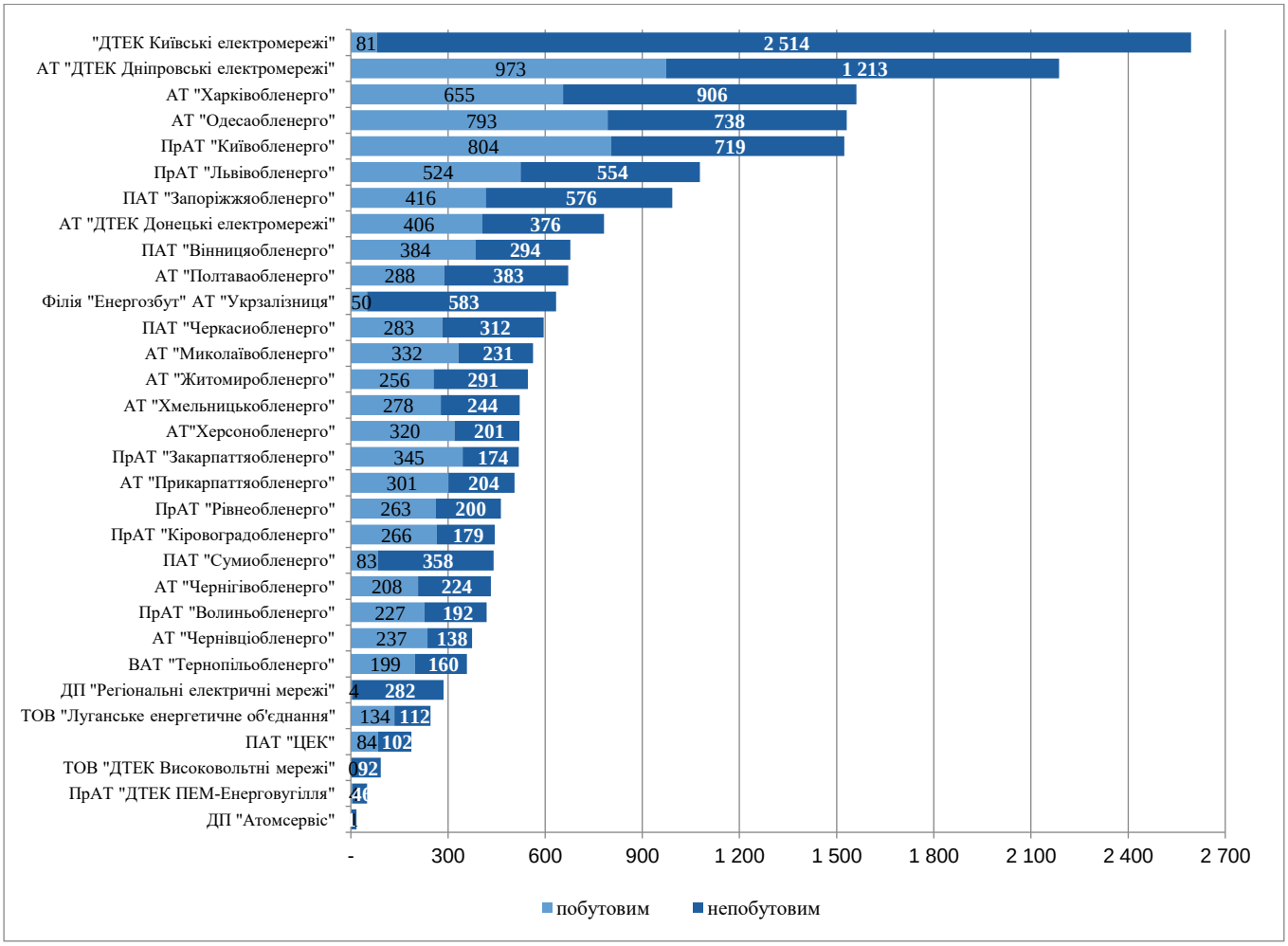

Рис. 1.11. Обсяг розподілу (корисний відпуск) по 2 класу напруги, тис. МВт·год

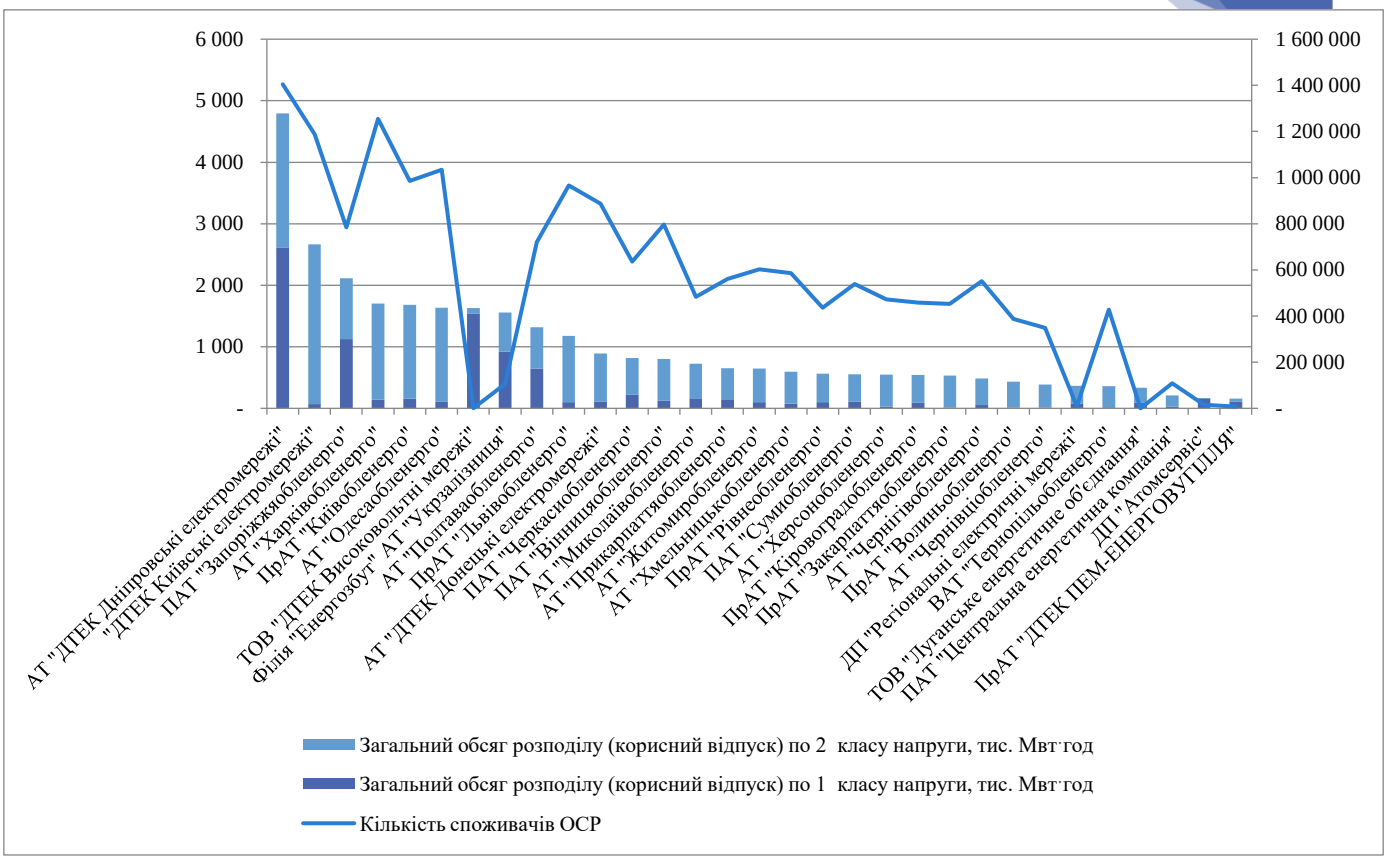

Рис. 1.12. Обсяг розподілу (корисний відпуск) по 1 та 2 класах напруги, тис. МВт·год та кількість споживачів ОСР

Втрати електричної енергії в системі розподілу електричної енергії по 1 та 2 класах напруги протягом І кварталу 2019 року становили **3 945 тис. МВт·год** (рис. 1.13), з них:

- **1 428 тис. МВт·год** – втрати по 1 класу напруги;
- **2 517 тис. МВт·год** – втрати по 2 класу напруги.

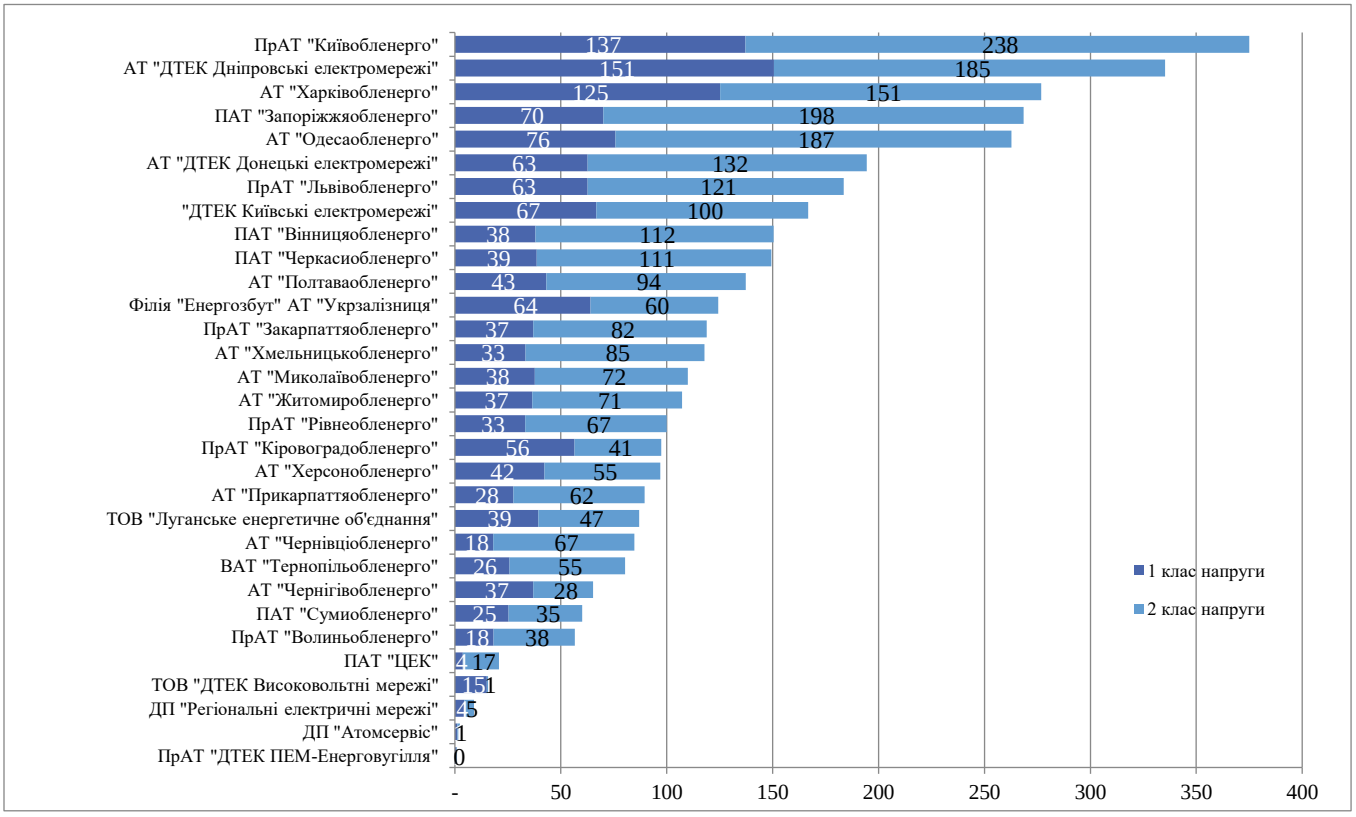

Рис.1.13. Втрати електричної енергії в мережах ОСР по 1 та 2 класу напруги, тис. МВт·год

Загальний обсяг закупленої ОСР електричної енергії на ОРЕ для компенсації технологічних витрат станом на кінець І кварталу 2019 року становив **3 923 тис. МВт·год** (незначний обсяг для компенсації технологічних витрат також був закуплений напряму у виробників електричної енергії, приєднаних до мереж ОСР). Загальний обсяг електроенергії, який був закуплений 5-ма найбільшими ОСР для компенсації технологічних витрат, становить 41 % від загального обсягу закупленої електричної енергії для вищезазначених потреб.

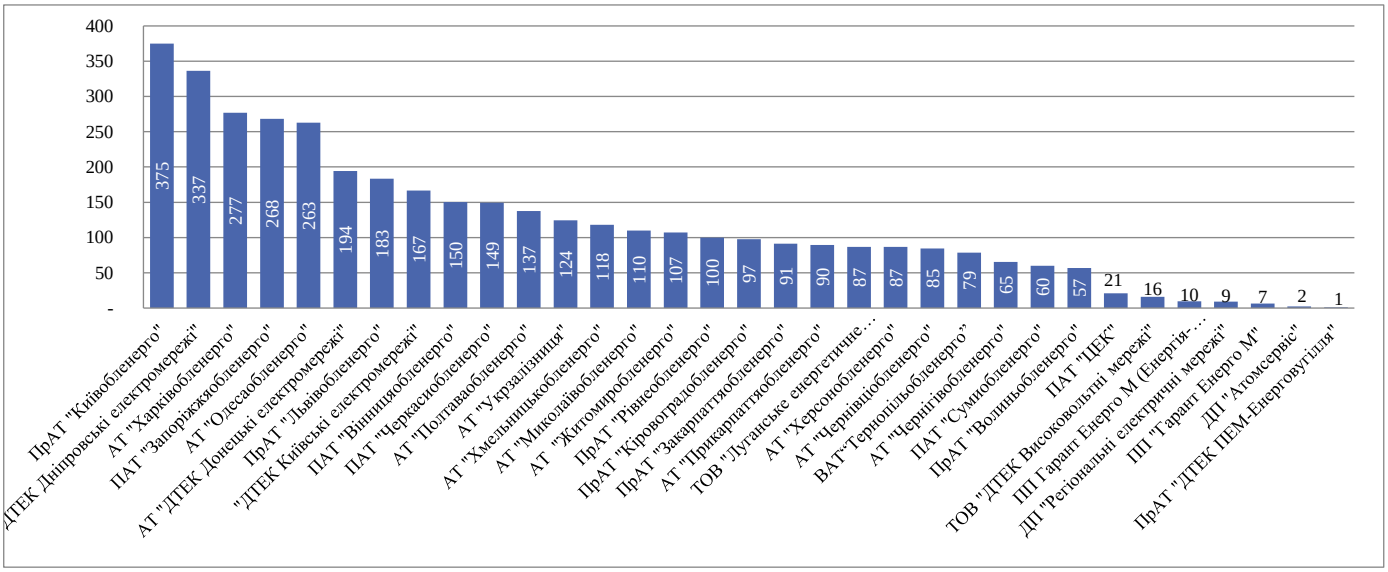

Рис.1.14 Обсяг купованої електричної енергії ОСР для компенсації технологічних витрат, тис. МВт·год

Заборгованість споживачів/користувачів системи за послугу з розподілу електричної енергії мережами ОСР станом на кінець першого кварталу 2019 року на основі даних 31 з 32 компаній становить **820 млн грн,** з яких:

- **117 млн грн** – заборгованість непобутових споживачів;
- **703 млн грн** – заборгованість електропостачальників.

Більшість ОСР як споживачі уклали договори про постачання електричної енергії споживачу з компаніями, які входять до складу вертикально інтегрованих компаній (з афілійованими компаніями), до складу яких входять ОСР. Протягом І кварталу 2019 року **операторами системи розподілу** в афілійованих електропостачальників було закуплено **98 тис. МВт·год** електричної енергії **для власних господарських потреб** (рис. 1.15).

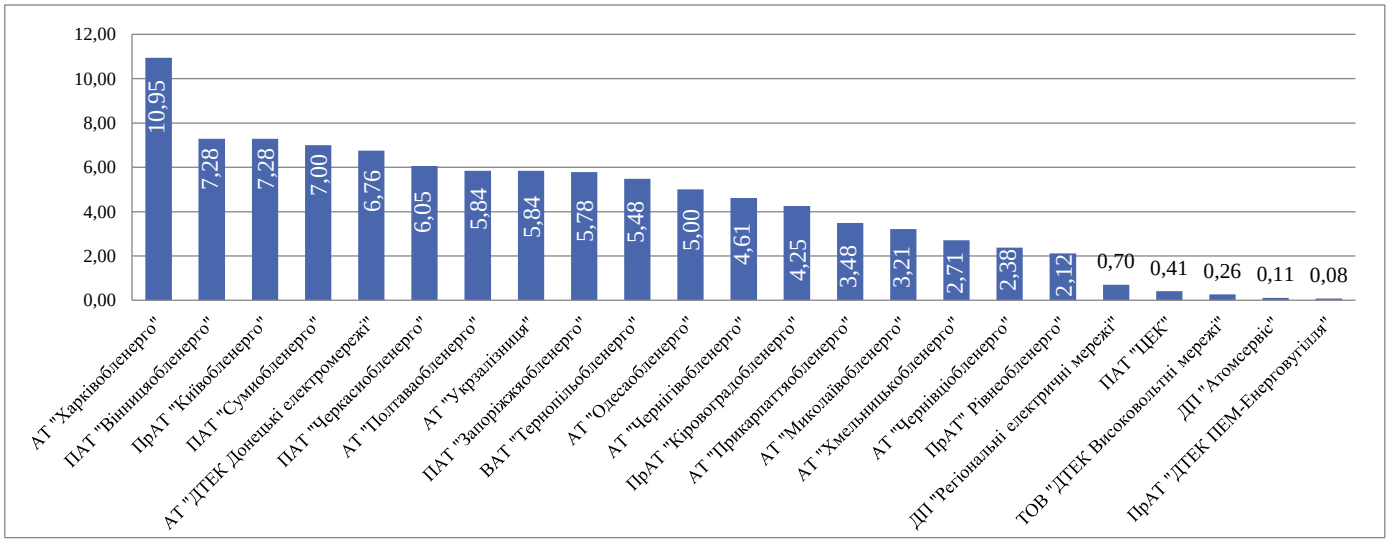

Рис.1.15. Загальний обсяг електричної енергії, закупленої операторами системи розподілу для власних господарських потреб в електропостачальників

ІІ. Роздрібні ціни на електричну енергію

Постачання електричної енергії споживачам здійснюється за вільними цінами, окрім випадків покладення на електропостачальника зобов'язань з надання універсальних послуг або виконання функцій постачальника «останньої надії». Ціни на послуги постачальника універсальних послуг визначаються у відповідності до Порядку формування цін на універсальні послуги, затвердженого постановою НКРЕКП від 05.10.2018 № 1177 та ціна постачальника «останньої надії» визначається відповідно до Порядку формування ціни, за якою здійснюється постачання електричної енергії споживачам постачальником «останньої надії», затвердженого постановою НКРЕКП від 05.10.2018 № 1179.

Роздрібний тариф, за яким споживач оплачує спожиту електричну енергію, **формується** із:

- **закупівельної ціни** електричної енергії на оптовому ринку електричної енергії (а для споживачів ПУП з урахуванням розміру дотацій);

- **тарифу на послуги з розподілу** електричної енергії на відповідному класі напруги (встановленого НКРЕКП, *рис. 1.17*);

- **складової, яка забезпечує покриття витрат з постачання** електричної енергії, або тарифу на послуги постачальника універсальних послуг, або тарифу на послуги постачальника «останньої надії» (*рис. 1.18.*).

Закупівельна ціна на ОРЕ є основною складовою роздрібних тарифів на електричну енергію, яка формується за Правилами ОРЕ. Відповідно до Правил ОРЕ, які є невід'ємною частиною ДЧОРЕ, вся електрична енергія купується на ОРЕ за оптовою ринковою ціною. Формування прогнозованої оптової ринкової ціни здійснюється відповідно до Порядку формування прогнозованої оптової ринкової ціни електричної енергії, затвердженого постановою НКРЕКП від 03.03.2016 № 289, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.03.2016 за № 428/28558.

Тарифи на розподіл електричної енергії для кожного оператора системи розподілу є різними і залежать від багатьох факторів, а саме: структури та стану електричних мереж, втрат електроенергії в мережах, структури та обсягів споживання електроенергії, площі території, що обслуговується, тощо. Встановлення тарифів на послуги з розподілу електричної енергії з 01 січня 2019 року здійснено відповідно до Порядку встановлення (формування) тарифів на послуги з розподілу електричної енергії, затвердженого постановою НКРЕКП від 05.10.2018 № 1175 (*рис. 1.16*).

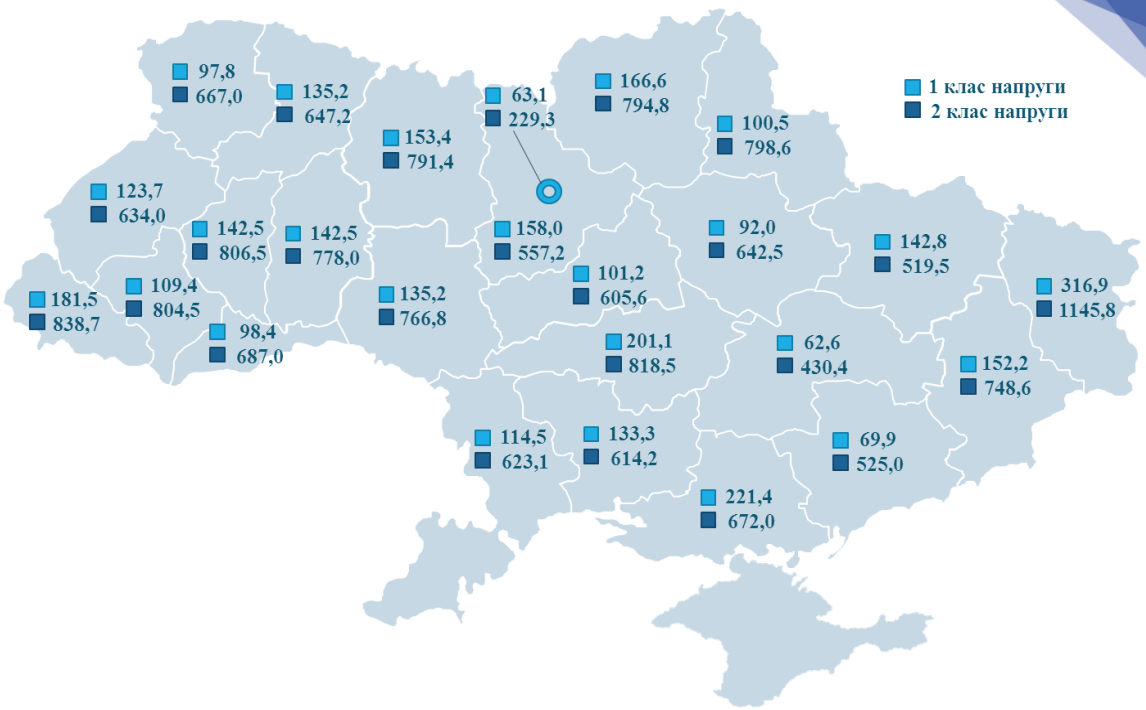

Рис. 1.16. Тарифи на послуги з розподілу електричної енергії регіональних ОСР, що діють з січня 2019 року (без ПДВ)

Тарифи на послуги постачальника універсальних послуг встановлені у відповідності до вимог Методики розрахунку тарифу на послуги постачальника універсальних послуг, затвердженої постановою НКРЕКП від 05.10.2018 № 1176, а тарифи на послуги постачальника «останньої надії» відповідно до Методики розрахунку тарифу на послуги постачальника «останньої надії», затвердженої постановою НКРЕКП від 05.10.2018 № 1178 (*рис. 1.17*).

Тарифи на електричну енергію для побутових споживачів (населення) згідно з діючими нормативно-правовими актами фіксовані та однакові на всій території України. Ураховуючи соціальний фактор, перегляд рівнів тарифів на електроенергію для населення відбувається без урахування всіх чинників, які мають визначати його рівень. Унаслідок цього тарифи на електроенергію для населення, навіть після їх підвищення, у січні 2019 року відшкодовували лише 46,2 % ринкового рівня тарифу.

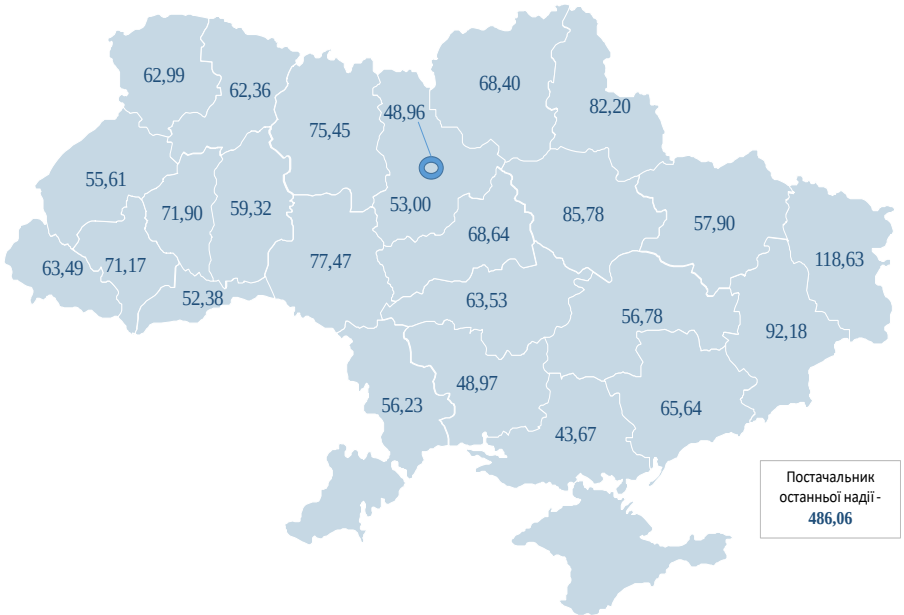

Рис. 1.17. Тарифи на послуги з постачання електричної енергії постачальником універсальних послуг та постачальником останньої надії, що діють з 1 січня 2019 року, грн./МВт.год. (без ПДВ)

Діючі тарифи на електричну енергію для побутових споживачів (населення) встановлені постановою НКРЕКП від 26.02.2015 № 220 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню».

Різниця в тарифах для побутових споживачів між фіксованими та ринковими рівнями компенсується ПУП через механізм дотацій за рахунок інших категорій споживачів, унаслідок

чого ціни на електричну енергію для них у середньому вищі майже на 30 %. Таким чином, наразі зберігається перехресне субсидіювання населення за рахунок інших категорій споживачів.

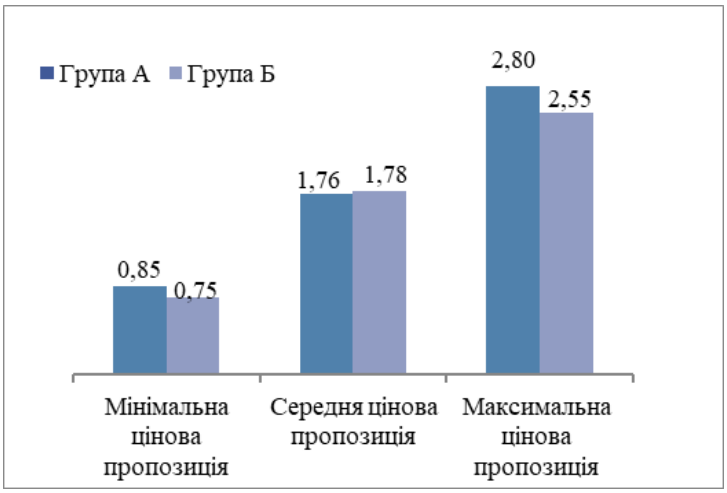

Рис. 1.18. Мінімальна, середня та максимальна цінові пропозиції для непобутових споживачів групи А і Б

У той же час слід відмітити, що відповідно до вимог Закону ціни та тарифи на ринку електричної енергії, що регулюються державою, не повинні, зокрема, допускати перехресного субсидіювання між користувачами системи та до дати початку дії нового ринку електричної енергії, тобто з 01 липня 2019 року НКРЕКП, має забезпечити відсутність перехресного субсидіювання між різними категоріями споживачів.

За даними 132 компаній, які здійснюють постачання електричної енергії за вільними цінами, на ринку склалися такі фактичні ціни на електричну енергію (вільні ціни):

– **мінімальна ціна** для споживачів групи **А**[6] **– 0,85 грн/кВт·год** (без ПДВ) та групи **Б**[7] **– 0,75 грн/кВт·год** (без ПДВ);

– **середня ціна** для споживачів групи **А – 1,756 грн/кВт·год** (без ПДВ), групи **Б – 1,781 грн/кВт·год** (без ПДВ);

– **максимальна ціна** для споживачів групи **А – 2,8 грн/кВт·год** (без ПДВ), групи **Б – 2,55 грн/ кВт·год** (без ПДВ).

III. Конкуренція

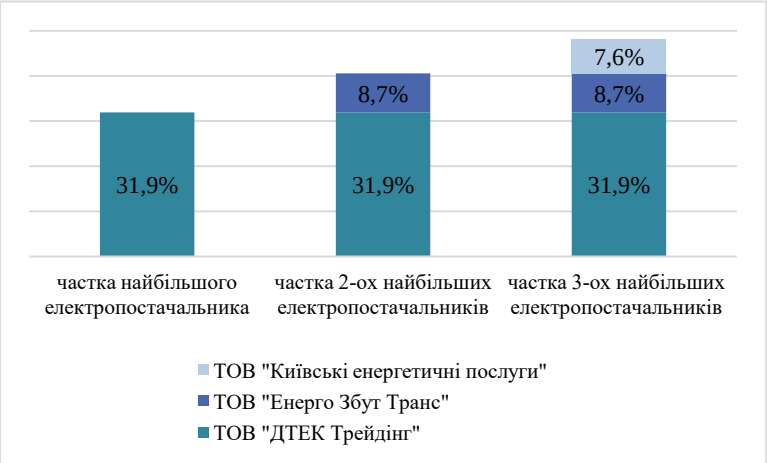

Рис. 1.19. Частки найбільшого, 2-ох найбільших та 3-ох найбільших електропостачальників за обсягом постачання електричної енергії непобутовим споживачам

Найбільшу частку ринку за обсягом постачання електричної енергії непобутовим споживачам ПВЦ (48 %) займали: ТОВ «ДТЕК Трейдінг» - 31,9 %, ТОВ «Енерго Збут Транс» - 8,7 % та ТОВ «Київські енергетичні послуги» - 7,6 % (*рис. 1.19*). Частку на ринку за обсягом постачання електричної енергії непобутовим споживачам ПВЦ за власниками[8] займали: група компаній ДТЕК[9] з часткою на ринку 46,7 % та

[6] *споживачі із площадками вимірювання, обсяг споживання електроенергії по яких визначається оператором системи за допомогою щодобового автоматизованого дистанційного зчитування облікованих даних лічильників (погодинного або меншого періоду інтеграції)*

[7] *без погодинного обліку*

[8] https://youcontrol.com.ua/ru/contractor/?id=9942902&tb=relations.

[9] ТОВ «ДТЕК Трейдінг», ТОВ «Київські енергетичні послуги», ТОВ «Дніпровські енергетичні послуги», ТОВ «Донецькі енергетичні послуги».

група компаній ТОВ «Енергопоставка»[10] з часткою – 9,2 % (*рис. 1.20*).

Для оцінки рівня конкуренції на роздрібному ринку електричної енергії використовується індекс Херфіндаля-Хіршмана (Herfindahl-Hirshman index, HHI). Значення зазначеного індексу дозволяє оцінити концентрацію діяльності певних суб'єктів господарювання на ринку електричної енергії (сегменті ринку). HHI може мати значення від 0 до 1. Встановлена шкала градації рівня концентрації залежно від рівня індексу Херфіндаля-Хіршмана має таку інтерпретацію:

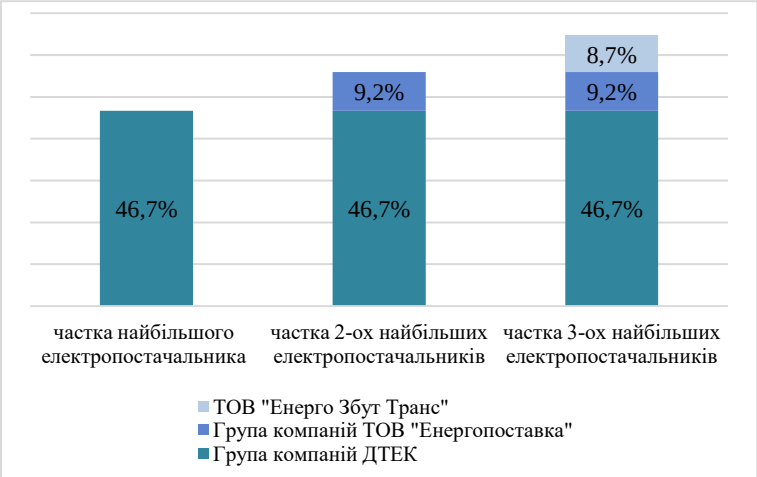

Рис. 1.20. Частки найбільших груп електропостачальників за обсягом постачання електричної енергії непобутовим споживачам за

1) 0 – мінімальна концентрація;
2) від 0 до 0,1 – низький рівень концентрації (висока конкуренція);
3) від 0,10 до 0,18 – середній рівень концентрації (помірно концентрований ринок);
4) понад 0,18 – високий рівень концентрації (низька конкуренція, загроза монополізації).

Таким чином, що менші значення приймає індекс Херфіндаля-Хіршмана, то сильніша конкуренція на ринку, менша концентрація і слабша ринкова влада електропостачальників, що більше значення HHI, то впливовіші найбільші підприємства.

У I кварталі 2019 року **індекс Херфіндаля-Хіршмана** за обсягом постачання електричної енергії непобутовим споживачам ПВЦ за ознакою наявності контролю у розумінні Закону України «Про захист економічної конкуренції» склав **0,24 %**.

IV. Якість електропостачання

Відповідно до статті 18 Закону України «Про ринок електричної енергії» показники якості електропостачання характеризують рівень надійності (безперервності) електропостачання, комерційної якості надання послуг з передачі, розподілу та постачання електричної енергії, а також якість електричної енергії.

Рис. 1.21. Показники SAIDI за I квартали 2015-2019 рр.

Надійність (безперервність) електропостачання характеризується кількістю, тривалістю перерв в електропостачанні та обсягом недовідпущеної електричної енергії.

Одним з основних показників надійності (безперервності) електропостачання є індекс середньої тривалості довгих перерв в

Рис. 1.22. Показники SAIDI у I кварталі 2019 року

[10] ТОВ «Київська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Одеська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Житомирська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Херсонська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Кіровоградська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Рівненська обласна енергопостачальна компанія», ТОВ «Чернівецька обласна енергопостачальна компанія».

електропостачанні в системі (**SAIDI**), що розраховується як відношення сумарної тривалості довгих перерв в електропостачанні в точках комерційного обліку електричної енергії, в яких було припинене електропостачання, за звітний період до загальної кількості точок комерційного обліку електричної енергії.

Показник SAIDI з вини компанії (перерви в електропостачанні внаслідок технологічних порушень у мережах ліцензіата та планові без попередження споживачів перерви) у І кварталі 2019 року **склав 137 хв** (*рис. 1.21*).

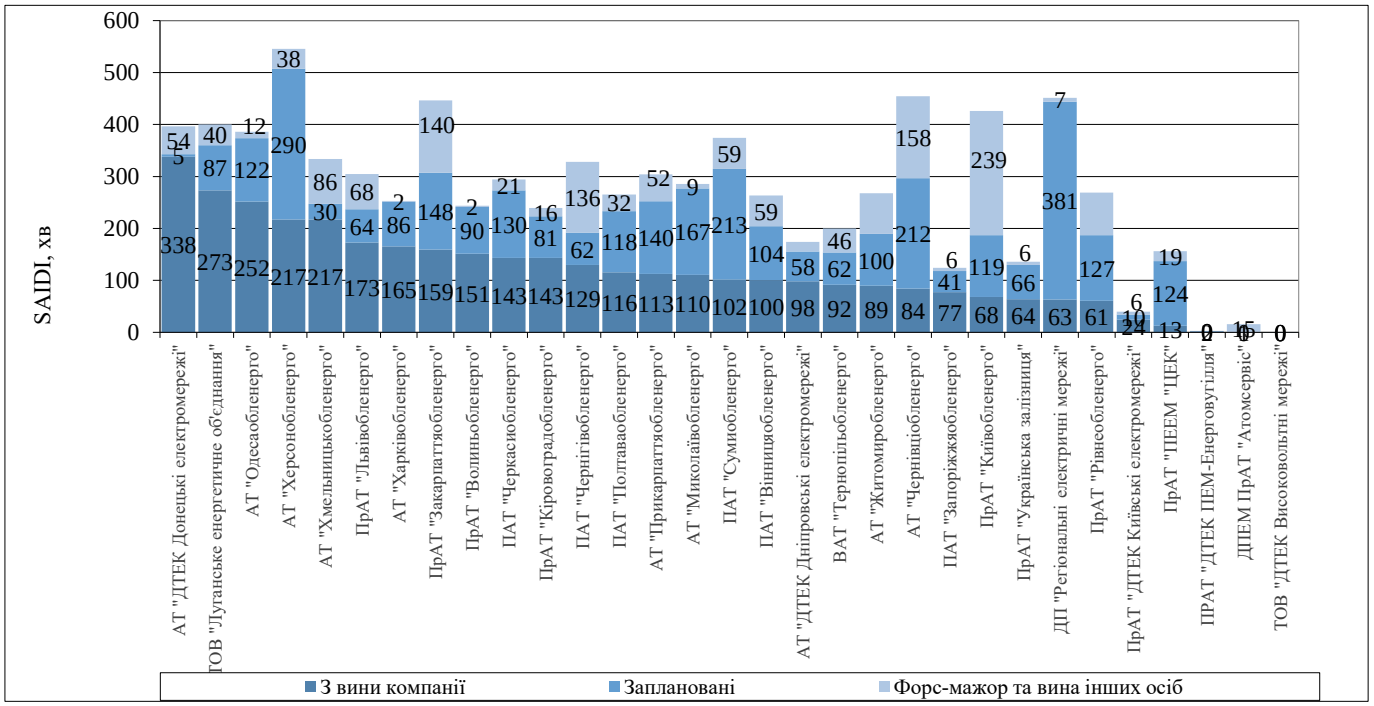

У І кварталі 2019 року найвищі показники SAIDI з вини компанії зафіксовані в АТ «ДТЕК Донецькі електромережі», ТОВ «Луганське енергетичне об'єднання», АТ «Одесаобленерго», АТ «Херсонобленерго», АТ «Хмельницькобленерго» (*рис. 1.22*).

Протягом І кварталу 2019 року зафіксовано **174 090 перерв в електропостачанні** (з усіх причин). При цьому 50 % перерв тривають до 2 годин (*рис. 1.23*).

Рис. 1.23. Кількість та тривалість перерв в електропостачанні у І кварталі 2019 року (з усіх причин)

Комерційна якість надання послуг характеризує якість взаємовідносин ОСР, електропостачальника зі споживачем, зокрема дотримання встановлених нормативно-правовими актами строків надання послуг та виконання робіт щодо:

1) приєднання до системи розподілу;

2) надання послуг з розподілу електричної енергії;
3) відновлення електропостачання та забезпечення належної якості електричної енергії;
4) питань комерційного обліку;
5) відповідей на звернення та скарги споживачів тощо.

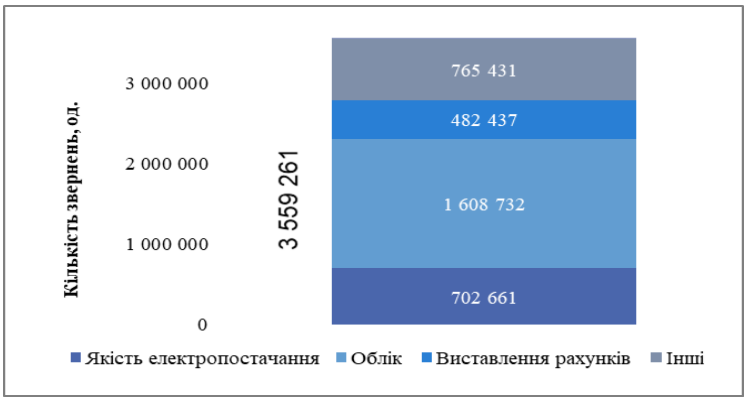

Рис. 1.24. Кількість звернень до операторів кол-центрів

Інформація щодо кількості наданих послуг ОСР та їх середньої тривалості наведена на рис. 1.26. **Постачальниками універсальних послуг у І кварталі отримано 6 259 звернень споживачів, середня тривалість надання відповіді становила 9,57 доби.**

В ОСР та електропостачальників, кількість споживачів яких перевищує 100 000, функціонують кол-центри.

У І кварталі 2019 року **операторами кол–центрів ОСР оброблено 3 559 261 звернень** (*рис. 1.24*), **операторами кол-центрів електропостачальників – 736 531** звернень, з них 53 % з питань виставлення рахунків.

Якість електричної енергії характеризується фізичними параметрами поставленої споживачу електричної енергії та їх відповідністю встановленому стандарту. Параметри якості електричної енергії в точках приєднання споживачів у нормальних умовах експлуатації мають відповідати параметрам, визначеним у ДСТУ EN 50160:2014 «Характеристики напруги електропостачання в електричних мережах загального призначення».

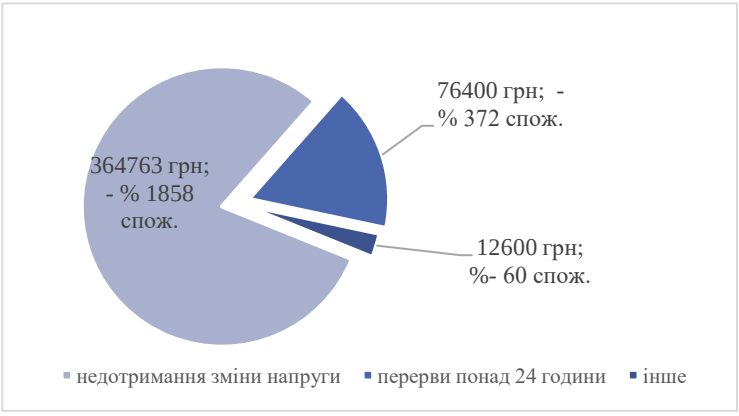

Порядком забезпечення стандартів якості електропостачання та надання компенсацій споживачам за їх недотримання (постанова НКРЕКП від 12.06.2018 № 375) затверджено гарантовані стандарти якості електропостачання та компенсації споживачам за їх недотримання.

Згідно зі звітними даними всього у **І кварталі 2019 року було надано компенсації 2 290 споживачам на загальну суму 453 763 грн** (*рис. 1.25*)

Рис. 1.25. Надання компенсацій споживачам за видами стандартів

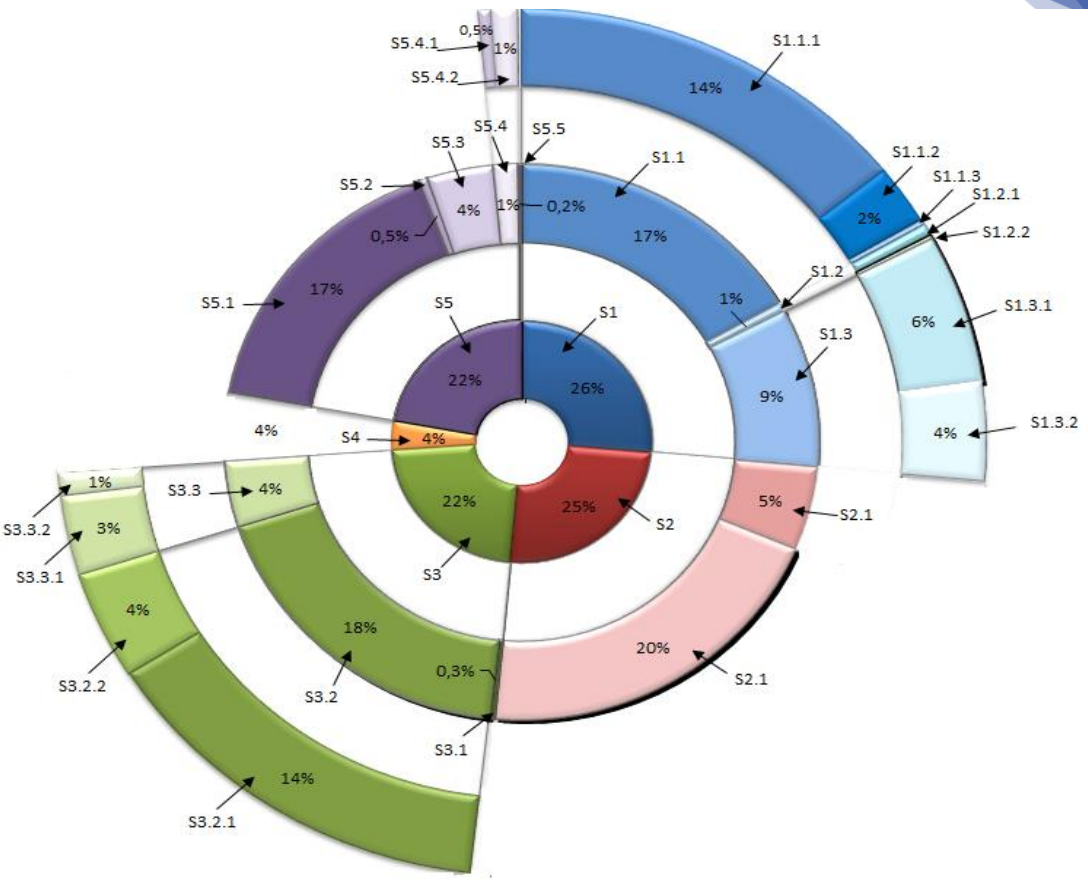

Код послуги	Тип послуги	Кількість наданих послуг	Строк виконання послуги визначений законодавством	Середній строк надання послуги	Кількість послуг, час виконання яких перевищив установлені строки
S1	Приєднання до мереж системи розподілу:	25564		3,79	
S1.1	видача технічних умов на приєднання :	16117		4,90	
S1.1.1	стандартне приєднання	13750	10 роб. днів	4,81	19
S1.1.2	нестандартне приєднання (без необхідності погодження ТУ з ОСП)	2154	10 роб. днів	5,55	5
S1.1.3	нестандартне приєднання (з необхідністю погодження ТУ з ОСП)	213	20 роб. днів	4,58	
S1.2	подання робочої напруги для проведення випробувань	552		1,82	
S1.2.1	не потребує припинення електропостачання інших Користувачів	401	5 роб. днів	1,87	
S1.2.2	потребує припинення електропостачання інших Користувачів	151	10 роб. днів	1,67	
S1.3	підключення електроустановок Замовника до електричної мережі	8895		1,89	
S1.3.1	не потребує припинення електропостачання інших Користувачів	5349	5 роб. днів	1,64	
S1.3.2	потребує припинення електропостачання інших Користувачів	3546	10 роб. днів	2,27	4
S2	Видача:	24189		1,97	
S2.1	паперового примірника укладеного договору про надання послуг з розподілу	4771	3 роб. дні	1,58	3
S2.2	підписаного ОСР паспорту точки розподілу	19418	10 роб. днів	2,07	1
S3	Відновлення електроживлення електроустановки споживача:	21688		1,40	
S3.1	яка була відключена за заявою споживача	317	5 роб. днів	2,67	
S3.2	яка була відключена за ініціативою ОСР	17678		1,31	
S3.2.1	у міській місцевості	13777	3 роб. дні	1,22	9
S3.2.2	у сільській місцевості	3901	5 роб. днів	1,66	13
S3.3	яка була відключена за зверненням електропостачальника	3693		1,71	
S3.3.1	у міській місцевості	2857	3 роб. дні	1,67	10
S3.3.2	у сільській місцевості	836	5 роб. днів	1,87	2
S4	Перевірка лічильника	3875	20 днів	6,80	
S5	Розгляд звернень/скарг/претензій споживачів:	21879		9,23	
S5.1	розгляд звернень/скарг/претензій споживачів	15949	30 днів	9,85	5
S5.2	розгляд звернень/скарг/претензій споживачів (якщо під час розгляду звернення необхідно здійснити технічну перевірку або провести експертизу засобу	479	45 днів	11,50	
S5.3	розгляд звернень споживачів щодо перевірки правильності рахунку за послуги з розподілу електричної енергії	3470	5 роб. днів	2,71	7
S5.4	розгляд скарг (претензій) щодо якості електричної енергії	1825		14,74	
S5.4.1	якщо вимірювання параметрів якості електричної енергії не проводяться	963	15 днів	12,17	138
S5.4.2	у разі проведення вимірювань параметрів якості електричної енергії	862	30 днів	17,61	
S5.5	розгляд звернень Споживачів щодо відшкодування збитків, завданих внаслідок недотримання ОСР показників якості електропостачання	156	30 днів	19,10	
Разо	**Разом**	97195		4,15	216

Рис. 1.26. Кількість наданих послуг ОСР та їх середня тривалість